

ARKADIUSZ KRAJEWSKI¹

EUROPEJSKI NAKAZ ARESZTOWANIA JAKO INSTYTUCJA PRAWA WSPÓLNOTOWEGO — WYBRANE PROBLEMY IMPLEMENTACJI I ZASTOSOWANIA W NIEMCZECH

Europejski nakaz aresztowania został ustanowiony w ramach Unii Europejskiej jako instrument współpracy pomiędzy państwami członkowskimi w sprawach karnych w celu zwiększenia skuteczności zwalczania przestępczości zorganizowanej. Geneza ścisłej współpracy w sprawach karnych między państwami członkowskimi UE zaczęła się do porozumienia z Schengen², którego osiągnięciem było stworzenie Systemu Informacyjnego Schengen

---

¹ Arkadiusz Krajewski — doktorant Instytutu Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk w Warszawie. Promotorem jest prof. dr hab. Hanna Kuczyńska. Zgodnie z opinią promotora jest on wybitnym doktorantem, zwłaszcza jeśli chodzi o motywację i organizację swoich badań naukowych, posiada bardzo wysokie kompetencje do prowadzenia badań empirycznych. W jego karierze naukowej bardzo ważne jest iż porozumiewa się w języku niemieckim, a także ma możliwość prowadzenia badań naukowych w Niemczech, wraz z niemieckimi uczonymi, gdzie nie tylko rozwija swoje umiejętności badawcze, ale także kładzie podwaliny pod międzynarodową współpracę na rzecz Instytutu Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk w Warszawie. Przygotowuje on rozprawę doktorską na temat: *Skuteczność przekazywania osób ściganych na terytorium Unii Europejskiej. Analiza przyczyn odmów Europejskiego Nakazu Aresztowania przez polskie i niemieckie organy ścigania*. Przedmiotem badań naukowych jest europejski nakaz aresztowania i ekstradycja, oraz tematyka, ustawy o bestiach, czyli ustawy o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób. Stypendysta placówki badawczej Uniwersytetu Eberharda Karola w Tybindze, gdzie będzie kontynuował projekt badań naukowych niemieckiej ustawy o bestiach u profesora prowadzącego katedrę kryminologii, prawa karnego procesowego i prawa sankcji (*lehrstuhl für kriminologie, straf- und sanktionenrecht*) — dr. Jorga Kinziga. Prof. dr. Jorg Kinzig uważany jest za wybitnego znawcę prawa karnego i niemieckiej ustawy *Sicherungsverwahrung*, czyli, ustawa o bestiach.

Adres do korespondencji <arkadiusz@krajewskiprawo.pl>.

² Porozumienie z Schengen z 14 czerwca 1985 r. oraz konwencja wykonawcza do tego porozumienia z 19 czerwca 1990 r. (Dz. Urz. UE Nr L 239 z 22 września 2000 r.).

(SIS), poprzez traktat z Maastricht³, dzięki któremu utworzono obszar współpracy w dziedzinie spraw wewnętrznych i wymiaru sprawiedliwości, tj. III filar, oraz traktat amsterdamski⁴, na mocy którego III filar został przekształcony we współpracę policyjną i sądową w sprawach karnych, a także utworzono przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, zaś miejsce wspólnych działań w tych kwestiach zajęła decyzja ramowa. Efektem integracji państw UE w sprawach karnych było przede wszystkim wzmocnienie bezpośredniej współpracy organów sądowych, zasada wzajemnego uznawania orzeczeń w sprawach karnych oraz ustanowienie europejskiego nakazu aresztowania w miejsce przestarzałej i nieskutecznej procedury ekstradycji⁵.

Definicja i istota europejskiego nakazu aresztowania

Europejski nakaz aresztowania (dalej jako ENA) jest instytucją prawa unijnego wprowadzoną decyzją ramową Rady z 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury przekazywania osób między państwami członkowskimi, która obowiązuje od 1 stycznia 2004 r.⁶ Europejski nakaz aresztowania stanowi zgodnie z preambułą „pierwszy konkretny środek w dziedzinie prawa karnego wprowadzający zasadę wzajemnego uznawania orzeczeń w sprawach karnych w stosunkach między państwami członkowskimi UE”⁷. Decyzja Ramowa stanowi efektowny instrument prawny wykorzystywany dla tworzenia podstaw współpracy w sprawach karnych, która z uwagi na obowiązek implementacji do porządku prawnego państwa członkowskiego skutkuje szybką harmonizacją systemów prawnych państw UE⁸.

W świetle legalnej definicji zawartej w art. 1 decyzji ramowej ENA jest decyzją sądową, wydaną przez państwo członkowskie Unii Europejskiej w celu aresztowania i przekazania przez inne państwo członkowskie osoby, w celu przeprowadzenia postępowania karnego lub wykonania kary pozbawienia wolności bądź środka zabezpieczającego. Istotne jest, że w stosunkach między państwami członkowskimi europejski nakaz aresztowania powinien zastąpić wszystkie wcześniejsze instrumenty dotyczące ekstradycji i na jego mocy procedury ekstradycyjne zostały zastąpione przekazaniem.

³ Traktat z Maastricht z 7 lutego 1992 r. (DzU z 2004 r., nr 90, poz. 864/30 z późn. zm.).

⁴ Traktat Amsterdamski z 2 października 1997 r. (DzU z 2004 r., nr 90, poz. 864/31).

⁵ J. Trzecińska, *Europejski nakaz aresztowania a ekstradycja w prawie polskim*, „Prokuratura i Prawo” 2004, nr 6, s. 89.

⁶ Decyzja Ramowa Rady z 13 czerwca 2002 r. w sprawie Europejskiego Nakazu Aresztowania i procedury przekazywania osób między państwami członkowskimi (2002/584/WSiSW), OJ L 190, 18/07/2002, p. 1, <https://bip.ms.gov.pl/Data/Files/_public/bip/prawo_eu/ue2/32002f0584pl.pdf>, 25 stycznia 2017 r.

⁷ Tamże.

⁸ A. Grzelak, *Trzeci filar Unii Europejskiej*, Warszawa 2008, s. 104.

W doktrynie polskiej istniał spór co do charakteru prawnego ENA. Część doktryny uznawała nakaz aresztowania za ekstradycję⁹, a zdaniem innych jest to jako nowy środek prawny¹⁰. W sprawie tej wypowiedział się Trybunał Konstytucyjny, który uznał ENA za szczególny rodzaj ekstradycji¹¹. Natomiast w piśmiennictwie wskazuje się, że intencją prawodawcy unijnego było stworzenie nowej, odmiennej instytucji prawnej, która miałaby zastąpić ekstradycję między państwami członkowskimi, natomiast tradycyjna ekstradycja znajduje nadal zastosowanie względem państw trzecich¹².

W doktrynie wskazuje się na istotne różnice między ENA a ekstradycją, gdyż europejski nakaz odchodzi od klasycznych zasad oraz przeszkód ekstradycyjnych. Stąd różnice dotyczą:

- odejścia od zasady podwójnej przestępczości czynu, gdyż wystarcza, aby czyn został uznany za przestępstwo w państwie wydania nakazu aresztowanie i był zagrożony karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi minimum 3 lata,
- podważenia zasady specjalności na zasadzie wzajemności z innym państwem, co oznacza, że osoba wydana może być pociągnięta do odpowiedzialności także za inne przestępstwo niż to, za które została wydana,
- odmiennych zasad organizacyjnych i kompetencyjnych opierających się na bezpośredniej współpracy organów sądowych państw członkowskich UE i nie wymaga pośredniczenia czynników politycznych,
- uproszczenia oraz przyspieszenia procedury wydania osoby, w wyniku wymogu bezpośredniego przekazywania wniosków właściwym organom sądowym i skrócenia terminów wydania decyzji o przekazaniu osoby ściganej,
- czasowego, a nie definitywnego przekazania osoby ściganej wymiarowi sprawiedliwości wnioskującego państwa członkowskiego,
- ustaleniu wyczerpującego katalogu obligatoryjnych i fakultatywnych przesłanek odmowy wykonania nakazu aresztowania,
- zastosowaniu tylko w ramach unijnego porządku prawnego, zaś ekstradycja wykonywana jest w ramach prawa międzynarodowego¹³.

Zakres przedmiotowy i podmiotowy europejskiego nakazu aresztowania

Europejski nakaz aresztowania wydany może zostać wobec podejrzanego o czyny, które według prawa karnego w państwie członkowskim

⁹ E. Piontek, *Europejski Nakaz Aresztowania*, „Państwo i Prawo” 2004, nr 4, s. 39–40.

¹⁰ M. Płachta, *Europejski nakaz aresztowania (wydania): kłopotliwa „rewolucja” w ekstradycji*, „Studia Europejskie” 2003, nr 3, 2003, s. 56.

¹¹ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 27 kwietnia 2005 r., sygn. akt P 1/05 (DzU 2005, nr 77 poz. 680).

¹² P. Ryczkowska, *Pojęcie i zasady wykonywania ENA*, „Wrocławskie Studia Erazmiańskie” 2011, nr 5, s. 215–216.

¹³ A. Serzysko, *Europejski nakaz aresztowania*, „Prokuratura i Prawo” 2005, nr 7–8, s. 72–73.

wydającym nakaz zagrożone są karą pozbawienia wolności lub środkiem zabezpieczającym o maksymalnym wymiarze co najmniej 12 miesięcy albo w przypadku, gdy zapadł już wyrok lub wydano środek zabezpieczający o wymiarze co najmniej czterech miesięcy. Natomiast szczególnie poważne przestępstwa zagrożone według prawa państwa wydającego nakaz, karą pozbawienia wolności bądź środkiem zabezpieczającym w postaci pozbawienia wolności od 3 lat, stanowią podstawę do przekazania na mocy ENA osób podejrzanych o popełnienie tych przestępstw, bez dokonywania weryfikacji w zakresie podwójnej karalności odpowiedzialności karnej za popełniony czyn¹⁴. Powyższe zasady stanowią o zakresie przedmiotowym ENA.

Katalog przestępstw ściganych na podstawie ENA bez weryfikacji podwójnej karalności obejmuje m.in.: terroryzm, handel ludźmi, udział w organizacjach przestępczych, pornografię dziecięcą, nielegalny handel środkami odurzającymi i substancjami psychotropowymi, nielegalny handel bronią, amunicją i materiałami wybuchowymi, korupcję, nielegalny handel chronionymi gatunkami fauny i flory, pranie wpływów pieniężnych z przestępczości, fałszowanie walut, przestępczość komputerowa, zabójstwo, ciężkie uszkodzenie ciała, nielegalny handel organami i tkankami ludzkimi, porwanie, bezprawne przetrzymywanie i branie zakładników, kradzież zorganizowaną lub rozbój z bronią w rękę, nielegalny handel przedmiotami kultury, oszustwo, ściąganie haraczy i wymuszanie, rasizm i ksenofobia, podrabianie towarów i piractwo, fałszowanie dokumentów urzędowych i handel nimi, fałszowanie środków płatniczych, nielegalny handel materiałami jądrowymi lub radioaktywnymi, handel kradzionymi pojazdami, gwałt, podpalenie, sabotaż, bezprawne zajęcie samolotu czy statku. Ten katalog przestępstw ma charakter otwarty, w tym znaczeniu, że Rada może jego w każdym czasie rozszerzyć czy zmienić¹⁵. Osoba podejrzana o popełnienie innego przestępstwa niezawartego w katalogu może być przekazana na mocy ENA, o ile przestępstwo to występuje w systemie prawnym państwa członkowskiego wykonującego nakaz, czyli — jeżeli stanowi przestępstwo w rozumieniu prawa państwa członkowskiego wydającego i wykonującego nakaz, niezależnie od składowych elementów naruszeń prawa karnego bądź ich opisu.

Zakres podmiotowy ENA zasadniczo obejmuje każdą osobę, która zgodnie z prawem państwa członkowskiego wydającego nakaz, popełniła przestępstwo, za które może być ścigana nakazem. Ograniczenia podmiotowe w wykonaniu ENA dotyczą natomiast wieku osoby, który nie pozwala na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej za przestępstwo objęte

¹⁴ O. Kędzierska, *Europejski Nakaz Aresztowania jako alternatywa dla ekstradycji w państwach Unii Europejskiej* [w:] W. Pływaczewski, G. Kędzierska, P. Bogdalski (red.), *Unia Europejska — wyzwanie dla polskiej Policji*, Szczytno 2003, s. 328.

¹⁵ M. Szczepańska, *Podstawy prawne współpracy państw członkowskich Unii Europejskiej w sprawach karnych, Część V — Charakter prawny wydania na podstawie europejskiego nakaz aresztowania*, „Kwartalnik Prawno-Kryminalistyczny” 2011, nr 1–2 (6–7), s. 25.

nakazem, osób objętych immunitetem, obywateli oraz osób zamieszkujących stale w państwie wykonania nakazu.

Należy zauważyć, że instytucja europejskiego nakazu aresztowania związana jest ściśle z automatycznym uznawaniem sądowych orzeczeń w sprawach karnych wydawanych przez inne państwa członkowskie, a w konsekwencji nakaz wydany w jednym z państw obowiązuje w sposób bezpośredni na terenie całej Unii Europejskiej.

Implementacja europejskiego nakazu aresztowania w Niemczech

Na podstawie art. 2 ust. 1 decyzji ramowej państwa członkowskie zostały zobowiązane do wykonywania każdego europejskiego nakazu aresztowania przy jednoczesnym zapewnieniu respektowania minimalnych standardów chroniących fundamentalne prawa człowieka¹⁶. Wykonanie oznacza implementację przepisów, czyli wdrożenie postanowień zawartych w akcie prawnym do krajowego porządku prawnego.

Implementacja decyzji ramowej do systemu prawnego Niemiec nastąpiła na mocy ustawy o implementacji decyzji ramowej o europejskim nakazie aresztowania i postępowaniu w sprawach przekazania osób pomiędzy państwami członkowskimi Unii Europejskiej z 21 lipca 2004 r.¹⁷ Ustawa ta dokonała zmian ustawy międzynarodowej o pomocy prawnej w sprawach karnych (IRG), wprowadzając do niej część ósmą regulującą kwestię ENA. Transpozycja ta zderzyła się z kwestią konstytucyjnej zasady niewydawania własnych obywateli pod jurysdykcję innych państw. Otóż zgodnie z art. 16 niemieckiej ustawy zasadniczej zasadą jest zakaz przekazania obywatela niemieckiego. Wyjątkiem jest możliwość przekazania obywatela niemieckiego na rzecz innego państwa członkowskiego bądź Międzynarodowego Trybunału Karnego z zastrzeżeniem przestrzegania zasady państwa prawnego. Niemiecki Federalny Trybunał Konstytucyjny uznał, że przekazanie obywatela niemieckiego zostaje usprawiedliwione respektowaniem przez państwa członkowskie Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, chociaż nie wyklucza kontroli przepisów krajowych państwa wydającego nakaz z zasadą państwa prawa. Oznacza to, możliwość odmowy wykonania ENA w przypadku uznania ich niezgodności z zasadami państwa prawa¹⁸.

Ustawa implementująca kwestię europejskiego nakazu aresztowania została zaskarżona do Federalnego Trybunału Konstytucyjnego jako

¹⁶ P. Binas, P. Nalewajko, *Europejski nakaz aresztowania* [w:] A. Szwarc (red.), *Unijna polityka karna*, Poznań 2009, s. 113–115.

¹⁷ Ustawa z 21 lipca 2004 r. o transpozycji decyzji ramowej o europejskim nakazie aresztowania i procedurze wydawania osób między państwami członkowskimi Unii Europejskiej (*Gesetz zur Umsetzung des Rahmenbeschlusses über den Europäischen Haftbefehl und die Übergabeverfahren zwischen den Mitgliedstaaten der Europäischen Union* (EuHbG), BGBl. I, s.1748).

¹⁸ B. Nita, *Ograniczenia ekstradycji po zmianie art. 55 Konstytucji RP a europejski nakaz aresztowania*, „Przegląd Sejmowy” 2008, nr 2(85), s. 106.

naruszająca w sposób nieproporcjonalny gwarancję obowiązku poszanowania praw fundamentalnych w procesie ekstradycji obywatela niemieckiego. W wyniku rozpatrzenia skargi Trybunał Konstytucyjny orzekł nieważność ustawy implementującej, z uwagi na naruszenie wolności obywatela niemieckiego od ekstradycji.

W następstwie stwierdzenia nieważności ustawy jako niekonstytucyjnej została wydana kolejna implementacja decyzji ramowej na mocy ustawy z 2006 r.¹⁹ W myśl tej ustawy zniesiono zakaz wydawania obywateli niemieckich do innych państw UE, ale obywatele niemieccy są chronieni przed przekazaniem w trybie ENA, gdy nakaz dotyczy przestępstwa popełnionego nawet częściowo na terytorium Niemiec. Przekazanie obywatela niemieckiego jest możliwe pod warunkiem złożenia gwarancji, że po prawomocnym orzeczeniu kary pozbawienia wolności bądź innej sankcji, skazany na własne życzenie zostanie z powrotem przekazany do Niemiec w celu wykonaniu kary. Natomiast realizacja ENA nie jest dopuszczalna, gdy czyn objęty nakazem był popełniony w całości lub części na terytorium państwa jego wykonania. Oznacza to, że wydanie obywatela Niemiec w celu wykonania kary jest dopuszczalne generalnie wyłącznie za jego zgodą. Ustawa ta natomiast krytykowana jest za brak odpowiedniej konkretyzacji katalogu przestępstw wyłączonych spod działania zasady podwójnej karalności²⁰.

Treść, zasady wystawiania i przekazania europejskiego nakazu aresztowania

Organem uprawnionym do wydania ENA jest organ sądowy państwa członkowskiego, właściwego dla wydania ENA na mocy przepisów prawa obowiązujących w tym państwie. (art. 6 decyzji ramowej). Każde państwo członkowskie ma obowiązek powiadomić Sekretariat Generalny Rady o organie sądowym właściwym w świetle jego wewnętrznych przepisów prawa do wydawania, jak i też do wykonywania ENA. Powiadomienie to wiąże generalnie wszystkie organy państwa członkowskiego wydającego ENA.

Treść ENA jest ściśle określona w art. 8 decyzji ramowej i obejmuje następujące informacje:

- tożsamość i obywatelstwo osoby, do której skierowany jest wniosek,
- nazwisko i imię, adres, telefon i faks oraz adres e-mail wydającego nakaz organu sądowego,
- dowody istnienia podlegającego wykonaniu wyroku, środka zabezpieczającego lub jakiegokolwiek innego podlegającego wykonaniu orzeczenia sądowego mającego analogiczny skutek prawny,
- charakter i kwalifikacja prawna przestępstwa,

---

¹⁹ Ustawa z 20 lipca 2006 o Europejskim Nakazie Aresztowania (*Europäisches Haftbefehlsgesetz*), BGBl. I, s.1721.

²⁰ P. Ryczkowska, *Pojęcie i zasady...*, wyd. cyt., s. 221.

- opis okoliczności popełnienia przestępstwa, w tym jego czas i miejsce oraz stopień jego popełnienia przez osobę, której dotyczy wnioszek,
- orzeczona kara, jeśli istnieje prawomocny wyrok, lub skala przewidzianych za to przestępstwo kar w świetle prawodawstwa wydającego nakaz państwa członkowskiego,
- inne skutki przestępstwa, gdy jest to możliwe.

W świetle prawa niemieckiego treść wniosku o wydanie musi obejmować: tożsamość i obywatelstwo osoby ściganej, nazwę i adres organu wnioskującego, wykonalny wyrok, nakaz aresztowania lub inne wykonalne orzeczenie sądowe o tych samych skutkach, rodzaj oraz prawna kwalifikacja przestępstwa wraz z przytoczeniem przepisów, okoliczności popełnienia przestępstwa, a zwłaszcza czas, miejsce i charakter uczestnictwa osoby poszukiwanej, a także przewidzianą w przepisach państwa wnioskującego maksymalną karę za dane przestępstwo bądź karę orzeczoną prawomocnym wyrokiem. W sytuacji braków formalnych zgoda na wykonanie ENA nie może zostać wydana.

Dodatkowym wymogiem formalnym jest konieczność przetłumaczenia ENA na język urzędowy państwa członkowskiego wykonującego nakaz. Każde z państw członkowskich w deklaracji złożonej w Sekretariacie Generalnym może zadeklarować, że przyjmie tłumaczenie w jednym lub w większej liczbie języków urzędowych instytucji Wspólnot Europejskich.

Zasady przekazywania ENA są odmienne, gdy miejsce pobytu osoby, której dotyczy wnioszek jest znane lub nie jest znane. Gdy znane jest miejsce pobytu osoby ściganej, wówczas wydający nakaz organ sądowy może przekazać ENA bezpośrednio do wykonującego nakaz organu sądowego. W przypadku braku informacji o miejscu pobytu osoby ściganej, wówczas organ sądowy państwa wydającego nakaz może uzyskać niezbędne informacje poprzez Europejską Sieć Sądową za pośrednictwem jej punktów kontaktowych i wówczas wydać ENA. Nakaz aresztowania może być wydawany także za pośrednictwem Systemu Informacyjnego Schengen (SIS). Wpis umieszczony w Systemie Informacyjnym Schengen jest równoznaczny z wydaniem europejskiego nakazu aresztowania. W razie niemożliwości skorzystania z elektronicznych usług SIS organ sądowy może przesłać wezwanie za pośrednictwem Interpolu poprzez bezpieczne środki komunikacji, które stwarzają możliwość zachowania pisemnej formy zapisu, aby państwo członkowskie wykonujące nakaz mogło stwierdzić jego autentyczność²¹.

Wykonywanie europejskiego nakazu aresztowania

W literaturze wskazuje się, że jeżeli wnioszek w sprawie ENA zostanie prawidłowo złożony, tzn. umieszczone będą w nim wszelkie wymagane informacje oraz zostanie on przetłumaczony i przekazany właściwym organom w państwie wykonania nakazu, wówczas organy sądowe państwa

²¹ M. Szczepańska, *Podstawy prawne...*, wyd. cyt. , s. 34.

wydania mogą, bez dodatkowych czynności wyjaśniających, zrealizować nakaz poprzez dokonanie wydania osoby ściganej niemalże w sposób automatyczny, bez zbędnej zwłoki po zatrzymaniu poszukiwanej osoby²².

Organem sądowym wykonującym nakaz jest zasadniczo organ sądowy państwa członkowskiego wykonującego nakaz, właściwy dla wykonania ENA na mocy prawa obowiązującego w tym państwie. W Niemczech organem wykonującym ENA jest organ pozasądowy w postaci prokuratora generalnego przy Wyższym Sądzie Krajowym (*Generalstaatsanwalt*), który uprawniony jest do wydania wstępnej decyzji o dopuszczalności wydania osoby ściganej oraz ostatecznego wyrażenia zgody na wydanie osoby ściganej. Ostateczna decyzja prokuratury musi być poprzedzona zgodą na wykonanie ENA udzieloną przez Najwyższy Sąd Kraju Związkowego (*Oberlandesgerichte*).

Do postępowania w sprawie realizacji ENA stosuje się przepisy ustawy o międzynarodowej pomocy prawnej w sprawach karnych (IRG), przy czym zastosowanie znajdują także przepisy ogólne, ale regulacje części VIII jako przepisy szczególne mają pierwszeństwo stosowania. Postępowanie w sprawie przekazania osoby ściganej na podstawie ENA składa się w Niemczech z dwóch etapów, tj. sądowej kontroli dopuszczalności wydania osoby oraz wydania ostatecznej zgody na wydanie mającej charakter administracyjny²³. Dwuetapowość postępowania związana była pierwotnie z zamiarem uniknięcia trudności politycznych, a obecnie z gwarancją sądowej kontroli decyzji. Z założenia organy mają obowiązek udzielenia pozwolenia na korzyść państw członkowskich — domniemanie dopuszczalności wydania (§ 79 IRG)²⁴.

Zgodnie z § 79 ust. 2 IRG przed orzeczeniem przez Najwyższy Sąd Kraju Związkowego (*Oberlandesgericht*) w sprawie dopuszczalności wniosku organ właściwy w sprawie tego wniosku (*Generalstaatsanwaltschaften*) decyduje, czy podniesie, że wystąpiły okoliczności wyłączające ekstradycję zgodnie z art. 83b IRG. Decyzję o braku podniesienia okoliczności wyłączających ekstradycję należy uzasadnić, przy czym podlega ona kontroli sądu. Wobec powyższego wpłynięcie ENA celem wykonania uprawnia prokuraturę do wydania wstępnej decyzji w sprawie dopuszczalności wydania osoby. Jeżeli prokurator nie znajduje przeszkód do wydania osoby wówczas składa wniosek do Najwyższego Kraju Związkowego, celem orzeczenia o dopuszczalności wydania osoby ściganej nakazem. Decyzje prokuratury przedstawia się osobie ściganej, która ma prawo ustosunkowania się do niej. Sąd zasadniczo nie może badać merytorycznie sprawy

²² K. Kuczyński, *Znaczenie Europejskiego Nakazu Aresztowania w zwalczaniu terroryzmu Unii Europejskiej*, „Studia Europejskie” 2005, nr 1, s. 68.

²³ M. Jakowczyk, *Wyrok Federalnego Trybunału Konstytucyjnego Republiki Federalnej Niemiec w sprawie zgodności ustawy o Europejskim Nakazie Aresztowania z Ustawą zasadniczą*, „Prokuratura i Prawo” 2006, nr 7–8, s. 99.

²⁴ Ustawa z 23 grudnia 1982 r. o międzynarodowej pomocy prawnej w sprawach karnych (*Gesetz über die internationale Rechtshilfe in Strafsachen*, IRG), BGBL 1982 I, s. 2071.

o popełnienie przestępstwa, chyba że szczególne okoliczności nakazują zbadanie sprawy pod względem możliwości przypisania winy oskarżonemu.

W postępowaniu sądowym dochodzi do badania przez sąd dopuszczalności wydania osoby, której wniosek o wydanie dotyczy, przy czym właściwym jest Najwyższy Sąd Kraju Związkowego, w którego rejonie osoba, której nakaz dotyczy, została zatrzymana lub poszukiwania trwają. Ustalona w ten sposób jurysdykcja sądu pozostaje ważna do czasu zakończenia procesu. Orzeczenia sądu są w zasadzie niezaskarżalne, ale sąd może zmienić decyzję, w sytuacji gdy zaistnieją nowe fakty o wykonaniu ENA. Osoby objęte procedurą wydania mogą więc odwołać się jedynie w ramach skargi konstytucyjnej.

Proces przed Najwyższym Sądem Kraju Związkowego ma cechy postępowania karnego. W procesie obowiązują zasady proceduralne w zakresie gwarancji procesowych osoby ściganej, takie jak: prawo do wysłuchania przez sąd, prawo do milczenia, prawo do korzystania z pomocy adwokata (także z urzędu), a o zastosowaniu środków pozbawiających wolności orzeka jedynie sąd. Sąd przy rozstrzygnięciu powinien brać pod uwagę związki osoby ściganej z państwem wykonującym oraz z państwem wydającym nakaz, możliwości resocjalizacyjne oraz skutki wydania osoby dla ściganego oraz jego najbliższych.

Proces poprzedza postępowanie poszukiwawcze w sprawie zatrzymania osoby ściganej. Osoba zatrzymana musi zostać niezwłocznie przekazana najbliższemu sądowi rejonowemu pierwszej instancji (*Amtsgericht*), który dokonuje jedynie do ustalenia tożsamości osoby oraz jej przesłuchania, a także wydaje nakaz zatrzymania do momentu wydania przez Najwyższy Sąd Krajowy orzeczenia. Sąd rejonowy poucza ponadto zatrzymanego o możliwości udzielenia zgody na postępowanie uproszczone oraz zrzeczenia się klauzuli specjalności. Klauzula specjalności stanowi gwarancję, że w przypadku przekazania osoby do państwa obcego może zostać wszczęte postępowanie lub wykonany wyrok tylko w sprawie przestępstwa, objętego nakazem. Oświadczenie zatrzymanego o zrzeczeniu się klauzuli specjalności jest nieodwołalne, zaś może zostać wzruszone tylko z przyczyn formalnych.

Zatrzymany może wyrazić zgodę na postępowanie uproszczone, które umożliwia wydanie osoby do państwa wydania nakazu bez przeprowadzenia formalnego procesu ekstradycyjnego. Jednakże zgoda zatrzymanego na postępowanie uproszczone nie wiąże prokuratury, która może z uwagi na okoliczności sprawy zażądać przeprowadzenia procesu.

W świetle art. 12 decyzji ramowej po zatrzymaniu osoby ściganej na podstawie ENA organ sądowy wykonujący nakaz jest uprawniony zgodnie z wewnętrznym prawem wydać decyzję, czy osoba zostanie zatrzymana do zakończenia postępowania, czy też może zostać tymczasowo zwolniona. Zwolnienie może nastąpić jedynie pod warunkiem, że podjęte zostaną wszelkie niezbędne środki mające zapobiec ucieczce tej osoby. W Niemczech aresztowanie osoby poszukiwanej może nastąpić na okres dwóch miesięcy, jeżeli zachodzi niebezpieczeństwo ucieczki lub matactwa

ze strony osoby objętej ENA. Najwyższy Sąd Kraju Związkowego musi orzec ponownie o przedłużeniu aresztu po upływie dwóch miesięcy od zatrzymania, na orzeczenie sądu przysługuje aresztowanemu zażalenie. W każdej chwili jest możliwe tymczasowe zwolnienie z aresztu przez sąd na wniosek osoby ściganej lub prokuratury.

Po uznaniu przez sąd dopuszczalności wydania osoby ściganej na podstawie ENA, musi zostać podjęta decyzja o wydaniu. Pierwotnie właściwym organem w sprawie podjęcia decyzji o wydaniu jest federalny minister sprawiedliwości, podejmujący decyzję w porozumieniu z ministrem spraw zagranicznych oraz ministrem, którego resortu dotyczy wnioski o wydanie. W rzeczywistości kompetencja w sprawie podjęcia decyzji o wydaniu osoby ściganej ENA przeszła na rzecz prokuratury generalnej, na podstawie porozumienia pomiędzy Rządem Federalnym a rządami krajów związkowych o właściwości w sprawach obrotu prawnego z zagranicą i sprawach karnych z 28 kwietnia 2004 r. Prokuratura Generalna informuje jednak naczelny organ o decyzji sądu w sprawie dopuszczalności wydania osoby.

Postępowanie o udzielenie ostatecznej zgody na wydanie osoby nie jest regulowane ustawą o międzynarodowej pomocy prawnej w sprawach karnych (IRG), ale postępowanie w sprawie podjęcia decyzji ma generalnie charakter administracyjny. Sam proces decyzyjny w sprawie wydania osoby ściganej ENA obejmuje po pierwsze kontrolę stwierdzenia przez sąd dopuszczalność wydania, a po wtóre sprawdzenie istnienia obowiązku wydania wynikającego ze zobowiązań międzynarodowych. W przypadku negatywnego właściwemu organowi przysługuje szerokie uznanie, więc może on mimo braku zobowiązania wydać pozytywną decyzję przekazania osoby ściganej. Korzystając z uznania, organ uwzględnic musi aspekty polityki zagranicznej i karnej oraz aspekty humanitarne²⁵.

Ostateczna decyzja w sprawie wydania osoby ściganej może różnić się od decyzji pierwszej. Jeżeli natomiast po wydaniu przez Najwyższy Sąd Kraju Związkowego wyszły na jaw nowe okoliczności, wcześniej nieznanne, które mogą stanowić przeszkody ekstradycyjne, wówczas konieczne jest ponowne zwrócenie się do sądu o dopuszczalność wydania osoby.

Decyzja Ramowa określa terminy wykonania ENA. Otóż jeżeli osoba, której dotyczy wniosek, wyraża zgodę na swoje przekazanie, wówczas ostateczna decyzja w sprawie wykonania europejskiego nakazu aresztowania powinna zostać podjęta w ciągu 10 dni od wyrażenia zgody. W razie braku zgody ostateczna decyzja o wykonaniu europejskiego nakazu powinna zostać podjęta w ciągu 60 dni po aresztowaniu osoby ściganej nakazem. Natomiast jeżeli w szczególnych przypadkach ENA nie może zostać wykonany w terminie zwykłym, wówczas wykonujący nakaz organ niezwłocznie powiadamia o tym organ sądowy wydający nakaz, podając przyczyny zwłoki i wtedy terminy mogą zostać przedłużone o dalsze 30 dni.

W przypadku wydania nakazów aresztowania przez dwa lub więcej państw, wówczas organ sądowy państwa członkowskiego samodzielnie bądź

²⁵ M. Jakowczyk, *Wyrok Federalnego...*, wyd. cyt., s. 101.

przy pomocy Eurojustu (Europejska Jednostka Współpracy Sądowej) dokonuje wnikliwej analizy wszelkich okoliczności sprawy, w tym stopnia powagi przestępstw oraz celu i daty wydania poszczególnych nakazów. Następnie organ podejmuje decyzję, który nakaz podlega wykonaniu²⁶.

Decyzja ramowa określa zasady wydania osoby ściganej ENA:

- osoba objęta nakazem powinna zostać przekazana możliwe szybko i w uzgodnionym przez zainteresowane organy dniu,
- osoba ta powinna zostać przekazana najpóźniej w terminie 10 dni od daty wydania prawomocnej decyzji o wykonaniu nakazu,
- gdy przekazanie osoby w terminie jest niemożliwe wskutek niezależnych od któregośkolwiek państwa okoliczności, wówczas organy sądowe niezwłocznie porozumiewają się ze sobą oraz ustalają nowy termin przekazania, a przekazanie powinno nastąpić w ciągu 10 dni od uzgodnionej nowej daty — przekazanie może zostać wyjątkowo odroczone w czasie z uwagi na zaistnienie ważnych przyczyn humanitarnych, wówczas wydanie powinno nastąpić w możliwie najkrótszym terminie po ustąpieniu wskazanych podstaw, czyli w ciągu 10 dni od uzgodnionej przez organy nowej daty przekazania,
- jeżeli powyższe terminy upłyną, a do wydania osoby nie dojdzie, wówczas osoba przebywająca w areszcie, powinna zostać zwolniona (art. 23 decyzji ramowej).

Artykuł 24 ust. 1 decyzji ramowej pozwala na odroczenie przekazania osoby. Otóż organ sądowy wykonujący ENA, może po podjęciu decyzji o jego wykonaniu, odroczyć przekazanie osoby ściganej nakazem w celu jej osądzenia w państwie członkowskim wykonującym nakaz, a gdy osoba ta została już skazana, aby mogła ona karę orzeczoną za czyn inny niż wymieniony w ENA odbywać na terytorium tego państwa. Jednakże zamiast odroczenia przekazania możliwe jest czasowe przekazanie państwu członkowskiemu wydającemu nakaz osobę ściganej ENA, na podstawie wzajemnego pisemnego porozumienia zawartego pomiędzy zainteresowanymi państwami członkowskimi oraz na warunkach w określonych w porozumieniu, które to są wiążące dla organów państwa wydającego nakaz.

Odmowa wykonania europejskiego nakazu aresztowania

Decyzja ramowa przewiduje obligatoryjne i fakultatywne (bezwzględne i względne) przesłanki odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania, które są wyjątkiem od ogólnej zasady obowiązku wykonywania ENA przez każde państwo członkowskie Unii Europejskiej. Przeszkodami odmowy wykonania ENA nie są tradycyjne przeszkody ekstradycyjne, jak warunek podwójnej karalności, przesładowania polityczne, przestępstwa wojskowe czy skarbowe, brak wzajemności ze strony państwa wnioskującego o wydanie osoby ściganej.

---

²⁶ M. Szczepańska, *Podstawy prawne...*, wyd. cyt. , s. 36.

Do obligatoryjnych przesłanek umożliwiających organowi sądowemu wykonującego nakaz odstępianie od jego wykonania należy okoliczność, że:

- przestępstwo, którego dotyczy ENA, jest objęte amnestią w kraju wykonującym nakaz, o ile państwo to ma jurysdykcję w danej sprawie karnej,
- organ sądowy wykonujący nakaz dowiedział się, że wobec osoby, której wniosek dotyczy, zostało wydane prawomocne orzeczenie przez inne państwo członkowskie co do tego samego czynu, przy czym, jeżeli została orzeczona kara, to jest lub będzie ona wykonywana albo nie może dłużej być wykonywana według ustawodawstwa państwa, w którym nastąpiło skazanie,
- osoba, której dotyczy ENA nie może być z powodu swojego wieku pociągnięta do odpowiedzialności karnej co do czynu, którego dotyczy nakaz (art. 3 decyzji ramowej),
- dodatkowo osoba ścigana ENA nie może być przekazana do państwa, w którym występuje poważne ryzyko, że zostanie tam skazana na karę śmierci lub poddana torturom czy innemu nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu albo karze (pkt 13 memorandum decyzji ramowej).

Obligatoryjne przesłanki odmowy wykonania ENA zobowiązują państwo członkowskie w sytuacji ich zaistnienia do niewykonania nakazu. Obligatoryjne przesłanki odmowy zostały recypowane przez Niemcy oraz inne państwa członkowskie.

Z kolei fakultatywne przeszkody w wykonaniu ENA reguluje art. 4 decyzji ramowej, według którego organ sądowy może odmówić wykonania europejskiego nakazu aresztowania:

- jeśli czyn będący podstawą wydania ENA nie jest przestępstwem według prawa państwa wykonania, przy czym chodzi tu o przestępstwa, co do których zachodzić może weryfikacja podwójnej karalności czynu. W przypadku przestępstw podatkowych, celnych czy walutowych, nie można odmówić wykonania ENA na tej podstawie, że prawodawstwo państwa członkowskiego wykonującego nakaz nie przewiduje analogicznych regulacji celnego, skarbowego lub walutowego prawa karnego,
- jeżeli wobec osoby, której dotyczy ENA, prowadzone jest postępowanie w państwie wykonującym nakaz za ten sam czyn, którego nakaz dotyczy,
- jeżeli państwo mające wykonać ENA zdecyduje nie wszczynać postępowania za przestępstwo ścigane ENA lub umorzyło już wszczęte albo też w stosunku do czynu, którego dotyczy nakaz zapadło w państwie członkowskim już prawomocne orzeczenie sądowe, chroniące przed prowadzeniem dalszego postępowania,
- gdy według prawa państwa członkowskiego wykonującego nakaz ściganie karne lub ukaranie osoby, której dotyczy ENA jest zakazane, o ile na podstawie prawa karnego państwa członkowskiego czyny te podlegają jego jurysdykcji,
- jeśli sąd wykonujący nakaz dowiedział się, że osoba ścigana ENA, została odnośnie tych samych czynów prawomocnie osądzona w trzecim państwie członkowskim, o ile w przypadku orzeczenia kary została

- ona wykonana, jest wykonywana albo nastąpiło przedawnienie jej wykonania w trzecim państwie członkowskim,
- jeżeli ENA został wydany w celu wykonania kary pozbawienia wolności czy środka zabezpieczającego, natomiast osoba, której nakaz dotyczy, jest obywatelem państwa, mającego wykonać wniosek bądź w państwie tym stale przebywa, a państwo wezwane do wykonania nakazu zobowiązuje się wykonać orzeczoną karę czy środek zabezpieczający zgodnie z własnym prawem,
  - gdy ENA dotyczy przestępstw, które według prawodawstwa wewnętrznego państwa mającego wykonać nakaz traktowane są za popełnione w całości lub w części na terytorium tego państwa albo popełnione są na terytorium uważanym za terytorium państwa członkowskiego wykonującego nakaz, a prawo nie dopuszcza ścigania tego rodzaju przestępstwa, z uwagi na popełnienie ich poza jego terytorium.

Fakultatywne przeszkody wykonania ENA wiążą się kolejno z obaleniem ekstradycyjnych przeszkód wydania osoby w postaci skarbowego charakteru przestępstwa, zaistnieniem zawisłości sporu jako negatywnej przesłanki procesowej, prawomocnego osądzenia w sprawie przestępstwa skutkującego niemożliwością orzekania zgodnie z zasadą *ne bis in idem*, wystąpieniem instytucji immunitetu, wystąpieniem przeszkody obywatelstwa bądź domicylu, wystąpieniem zasady terytorialności i zasady bandery²⁷. Poza tym fakultatywność odmowy wykonania ENA zachodzi z uwagi na klauzulę antydyskryminacyjną, w sytuacji gdy istnieją w obiektywnym znaczeniu podstawy do przypuszczania, że nakaz aresztowania został wydany w celu ścigania lub ukarania osoby ze względu na jej płeć, rasę, religię, pochodzenie etniczne, obywatelstwo, język, poglądy polityczne lub orientację seksualną, albo też sytuacja osoby ściganej może ulec pogorszeniu z jednej z tych przyczyn (pkt 12 memorandum decyzji ramowej). Fakultatywność oznacza, że państwa mogą z tych przyczyn odmówić wykonania nakazu aresztowania i od uznania państwa wykonującego zależy wydanie osoby ściganej nakazem.

Dla fakultatywnej odmowy wykonania ENA istotne wątpliwości może mieć zasada domicylu. Wątpliwości te rozstrzygnął wyrok Trybunału Europejskiego z 2008 r. W wyroku stwierdzono, że osoba, której nakaz dotyczy ma miejsce zamieszkania w państwie członkowskim wykonania nakazu, gdy ustanowiła rzeczywiste miejsce zamieszkania w tym państwie, natomiast stale przebywa w nim, jeśli w następstwie odpowiednio długiego trwałego pobytu w tym państwie, stworzyła z nim więzi porównywalne z tymi, które są wynikiem posiadania miejsca zamieszkania. Ponadto w celu ustalenia, czy pomiędzy osobą ściganą nakazem, a państwem członkowskim wykonania nakazu zaistniała więź pozwalająca na stwierdzenie, że dana osoba stale przebywa w państwie wykonania nakazu, organ wykonujący ENA powinien dokonać „całościowej oceny licznych obiektywnych elementów charakteryzujących sytuację, w której znajduje się ta osoba, wśród których znajdują się w szczególności długość, charakter

²⁷ Tamże, s. 29–30.

i warunki pobytu osoby ściganej, a także więzi rodzinne i ekonomiczne, które utrzymuje ona z państwem członkowskim wykonania nakazu”²⁸.

Oprócz przesłanek bezwzględnych i względnych odmowy wykonania ENA decyzja ramowa w art. 5 przewiduje warunki dla dopuszczalności wykonania ENA przez właściwy organ państwa wykonującego. Warunki te związane są z gwarancjami procesowymi osoby ściganej i są następujące:

- jeśli ENA wydany jest w zamiarze wykonania wyroku czy środków zabezpieczających orzeczonych prawomocnym wyrokiem zaocznym, tj. pod nieobecność osoby podejrzanej, a osoba, co do której postępowanie karne toczyło się, nie została wezwana ani w inny sposób zawiadomiona o czasie oraz miejscu osobistego stawienia się, wówczas przekazanie na podstawie ENA może nastąpić pod warunkiem, że organ sądowy wydający ENA udziela równoważnej gwarancji zapewnienia, że osoba ścigana nakazem będzie mogła złożyć wniosek o ponowne rozpatrzenie jej sprawy w państwie członkowskim wydającym nakaz, a także będzie ona mogła być obecna przy wydawaniu orzeczenia,
- jeżeli przestępstwo objęte ENA jest zagrożone karą dożywotniego pozbawienia wolności, czy środkiem zabezpieczającym, wówczas wykonanie tego nakazu może nastąpić pod warunkiem, iż w wewnętrznym porządku prawnym państwa członkowskiego wydającego nakaz istnieją przepisy pozwalające na rewizję wymiaru kary czy zastosowanych środków, na wniosek bądź najpóźniej po upływie 20 lat albo na wystąpienie z wnioskiem o zastosowanie prawa łaski,
- jeżeli osoba ścigana ENA uznawana jest za obywatela państwa członkowskiego wykonującego nakaz lub za osobę stale w nim przebywającą, wówczas przekazanie może nastąpić, pod warunkiem że po rozprawie i wydaniu orzeczenia osoba skazana zostanie przekazana do państwa członkowskiego wykonującego nakaz celem odbycia kary pozbawienia wolności lub wykonania środka zabezpieczającego.

W orzecznictwie niemieckim zwrócono uwagę na konieczność poszanowania praw podstawowych każdej osoby, na podstawie których nie wydaje się osoby, w sytuacji gdy kara, która może zostać orzeczona, byłaby oczywiście niewspółmierna bądź rażąco surowa. Zdaniem sądu tego rodzaju weryfikacja powinna znaleźć także zastosowanie również wobec postępowań o wydanie osoby na podstawie ENA²⁹. Oznacza to, że sądownictwo formułuje wymóg kontroli przepisów obowiązujących w państwie wydania ENA jako przesłankę odmowy wykonania nakazu, w sytuacji stwierdzenia ich niezgodności z zasadami państwa prawnego.

W Niemczech przesłanki niedopuszczalności wykonania ENA dotyczą zasadniczo:

- osądzenia już sprawy i zastosowanie zasady *ne bis in idem* oznaczającej zakaz ponownego karania za ten sam czyn (Według § 83 pkt 1 IRG

---

²⁸ Wyrok TSUE z 17 lipca 2008 w sprawie C-66/08 Kozłowski, <bip.ms.gov.pl/pl/ministerstwo/...sprawach.../download,2067,2.htm>, 15 stycznia 2017 r.

²⁹ Orzeczenie Sądu Okręgowego w Stuttgarcie z 25 lutego 2010 r. [za:] T. Ostropolski, *Zasada proporcjonalności a europejski nakaz aresztowania*, „Europejski Przegląd Sądowy” marzec 2013, s. 19.

- „ekstradycja nie jest dopuszczalna, jeżeli osoba ścigana została prawomocnie osądzona za ten sam czyn, który stanowi podstawę wniosku, w innym państwie członkowskim, z zastrzeżeniem, że w przypadku skazania została orzeczona kara, która została wykonana lub jest wykonywana, lub też w świetle prawa państwa członkowskiego, w którym nastąpiło skazanie, nie może być dłużej wykonywana”),
- gdy ściganemu nie można przypisać winy w zakresie popełnienia zarzucanego mu czynu,
  - w przypadku wydania wyroku pod nieobecność osoby ściganej, chyba że ma ona prawo do ponownego postępowania sądowego,
  - jeżeli ściganemu grozi w kraju wydania nakazu kara dożywotniego pozbawienia wolności bez gwarancji możliwości weryfikacji zasądzonej kary w czasie 20 lat,
  - istnieje podejrzenie ewentualnego naruszenia praw i wolności wynikających z Europejskiej Konwencji Praw Człowieka czy innych aktów międzynarodowych, a także naruszenie konstytucyjnie zagwarantowanych praw podstawowych.

W przypadku obywatela niemieckiego dopuszczalne jest jego wydanie, jeżeli zostanie zapewnione, że po prawomocnym orzeczeniu kary pozbawienia wolności bądź innej sankcji skazany wyraża zgodę na przekazanie do Niemiec w celu odbycia kary. Przekazanie jest w ogóle niedopuszczalne, jeżeli czyn objęty ENA, został w całości lub częściowo popełniony na terenie Niemiec jako państwie wykonania nakazu europejskiego. Na mocy § 80 ust. 4 IRG gwarancje dotyczące obywatela niemieckiego rozciągają się także na obcokrajowca przebywającego na stałe w Niemczech wraz z współmałżonkiem bądź partnerem będącym obywatelem niemieckim albo ze swoją najbliższą rodziną, której członkowie mają obywatelstwo niemieckie.

Z kolei odmowa ekstradycji cudzoziemca mającego miejsce zwyczajowego pobytu na terytorium Niemiec, może nastąpić w przypadku przekazania dla celów wykonania kary, jeżeli po pouczeniu nie wyrazi on na to zgody odnotowanej w protokole sędziowskim, a jego prawnie chronione interesy przemawiają za wykonaniem kary w Niemczech (§ 83b ust. 2 lit. b IRG).

Zakończenie

Prawo niemieckie przewiduje tradycyjną procedurę ekstradycyjną oraz postępowanie ekstradycyjne na podstawie europejskiego nakazu aresztowania. Implementując prawo unijne, państwa członkowskie nie mogą wprowadzać rozwiązań prawnych, które podważają postanowienia decyzji ramowej. W Niemczech pierwotne przepisy implementujące prawo unijne zostały uznane za niezgodne z Konstytucją i nieważne. Dlatego wydane zostały nowe przepisy regulujące zasady wydawania i wykonywania ENA, które stały się obowiązującym prawem.

Europejski nakaz aresztowania jest powszechnie stosowanym w Unii Europejskiej instrumentem współpracy państw w sprawach karnych. Tryb

ENA z uwagi na szeroki zakres przedmiotowy stosowany jest w celu ścigania nie tylko przestępczości zorganizowanej, poważnych przestępstw o charakterze transgranicznym, ale także wobec przestępstw pospolitych. ENA znacząco usprawnił ściganie przestępców oraz pociągnięcie ich do odpowiedzialności karnej, chociaż niekiedy podnosi się, że jest instrumentem nadużywanym w Polsce.

Słowa kluczowe: europejski nakaz aresztowania, ekstradycja, niezgodność z konstytucją, zmiana konstytucji, przekazanie polskiego obywatela, procedur wydawania osób między państwami członkowskimi

Streszczenie: Artykuł przedstawia rzetelną analizę przepisów ustawy o międzynarodowej pomocy prawnej w sprawach karnych, a także przyczyn i skutków jej dwóch nowelizacji dokonanych w wyniku konieczności implementacji decyzji ramowej o ENA. Autor przedstawia również uzasadnienie i konsekwencje wyroku Federalnego Trybunału Konstytucyjnego, dotyczące wydawania obywateli niemieckich do innych państw członkowskich Unii Europejskiej.

Autor spogląda praktycznie na przyczyny odmowy wykonania ENA od strony niemieckich przepisów i ich interpretacji w praktyce, wyjaśniając np., że przyczyną odmowy realizacji zwrotnego warunku przekazania osoby ściganej ENA przez niemieckie organy ścigania był fakt, iż w większości przypadków osoby te posiadały podwójne obywatelstwo.

Keywords: the European Arrest Warrant, extradition, non-compliance with the Constitution, constitutional change, transfer of Polish citizens, procedures of giving away wanted persons between Member States

Summary: This article presents a thorough analysis of the international law on legal assistance in criminal matters, as well as the reasons and effects of two amendments, made because of the need of implementation of the framework decision on the European Arrest Warrant. The author presents the reasons and consequences of the judgment of the Federal Constitutional Court, using the example of German citizens given away to other EU Member States.

The author offers a practical look at the reasons for the refusal to execute the European Arrest Warrant from the side of German regulations and their interpretation in practice, e.g., explaining that the reason for the refusal to implement the condition of giving away a person wanted by the European Arrest Warrant and by the German enforcement authorities was the fact that, in most cases these people had dual citizenship.